

van zijn recht van afname ten tijde van de „spitsbelasting” voor de centrale een winst oplevert, die bijna gelijk is aan het aandeel, dat hij betaalt aan indirecte kosten. Deze kosten moeten immers bijna uitsluitend gemaakt worden ten behoeve der belasting gedurende den spitsstijd en slechts voor een fractioneel gedeelte voor de aansluitingen, die buiten den spitsstijd stroom betrekken.

* * *

Bovenstaande beschouwingen worden gedekt door de zienswijze van vooraanstaande technici.

Hugo Eisenmenger, een Duitsch ingenieur in Amerika, heeft indertijd in de *Electrotechnische Zeitschrift* een interessant artikel over de berekening der zelfkosten in elektrische centrales als basis voor de vast te stellen tarieven, geschreven. Gaat men alle daarbij een rol spelende factoren na, dan zou blijken, zegt ook deze schrijver, dat elke afnemer een eigen tarief noodig heeft. Daar dit ondoenlijk is, vervangt men een aantal dezer factoren door gemiddelden, welke in den vorm van constanten in rekening gebracht worden. Men komt dan in de praktijk tot de volgende factoren: een constante c_1 (o.a. meterhuur), de kosten van het jaarmaximum per K.W. c_2 , vermenigvuldigd met de hoogste belasting in K.W. (of een equivalent daarvoor) en ten slotte c_3 , de prijs per K.W.U. vermenigvuldigd met het verbruik. Gaat men nog verder met verwaarloozen van factoren, dan is daarvan het gevolg, dat juist deze verwaarloozde factoren er toe bijdragen om het tarief te verhoogen. Om die verschillende factoren te bepalen gaat men als volgt te werk: K zij de totale uitgaven van een electriciteitswerk in een bepaald jaar; N = het aantal verbruikers, A de maximale belasting van het werk en H. het aantal opgewekte K.W.U., dan is:

$K_1 = c_1 N_1 + c_2 A_1 + c_3 H_1$; en voor een volgend jaar:

$K_2 = c_1 N_2 + c_2 A_2 + c_3 H_2$; en voor het derde jaar:

$K_3 = c_1 N_3 + c_2 A_3 + c_3 H_3$ waaruit zich de drie constanten laten berekenen, maar dan moeten nog correcties aangebracht worden voor netverliezen en voor den verscheidenheidsfactor. Er wordt dan een indeeling in verschillende klassen van afnemers gemaakt, waarvoor het verbruik ten tijde der spitsbelasting door registreerende instrumenten wordt opgenomen.

De schrijver legt er verder den nadruk op, dat men zich natuurlijk niet star aan de gevonden formules moet vasthouden en er vooral voor moet waken belangrijke tariefveranderingen niet plotseling in te voeren, omdat daardoor het geheele karakter der stroomlevering kan veranderen.

Prof. Klingenberg te Berlijn heeft indertijd eveneens eene algemeene formule voor den kostprijs opgesteld, waarbij de bedrijfskosten gesplitst zijn in drie factoren n.l.:

de bedrijfskosten der onbelaste centrale;

de bedrijfskosten van het net;

en de bedrijfskosten van de benutting der centrale.

De *benuttingsfactor*, aanwijzende de verhouding van het in een willekeurigen tijd verkochte aantal eenheden tot het maximum, dat door de totale capaciteit zou kunnen worden afgegeven, bestaat weer uit drie andere factoren, uitgedrukt door de formule:

$$n = \frac{1}{F} \cdot y, m, \text{ waarin}$$

$$r = \frac{\text{geïnstalleerd centraal vermogen}}{\text{spitsbelasting}} = \text{reservefactor,}$$

$$y = \frac{\text{verkochte}}{\text{opgewekte}} \text{ K.W.U.} = \text{rendement der voortgeleiding.}$$

$$m = \frac{\text{gemiddelde vermogen der centrale}}{\text{spitsbelasting}} = \text{belastingsfactor der centrale.}$$

Ik zal op dit alleen voor electrologen te betreden terrein, mij niet verder gaan verdiepen. Het aangehaalde moge voldoende bewijzen, dat de conclusies waartoe ik in bovenstaande beschouwingen over de kostprijzen van electriciteit ben gekomen, gedeeld worden door de electrotechnici, die zich met deze materie hebben bezig gehouden. J. J. M. H. NIJST

BEZUINIGINGSPOLITIEK EN EFFICIËNTIE BIJ DEN GOUVERNEMENTSDIENST IN NED. INDIE.

De talrijke fraudes van den laatsten tijd hebben heel wat stof opgeworpen; retourcommissies aan ambtenaren, politieschandaal te Batavia, fraude bij de Gemeente Soerabaia enz. vormen in Indië het gespek van den dag.

Terecht wordt in handelskringen opgemerkt, dat hier de bezuinigingspolitiek moet inzetten; het is toch vooral in deze moeilijke tijden een hard gelag te hooren, dat een gedeelte van de belastingpenningen vloeit in de zakken van oneerlijke ambtenaren.

De bezuinigingspolitiek was hier en in Holland tot heden in hoofdzaak een besnoeiingspolitiek, waarbij de pogingen om het nuttig effect der uitgaven op te voeren slechts een hoogst ondergeschikte plaats innamen.

De besnoeiingspolitiek, zooals deze thans wordt opgevat, doet veelal een principe-strijd tusschen de betrokken departementsafdeelingen ontbranden, omtrent de meer of mindere sociale nuttigheid van bepaalde staatsuitgaven.

Als compromis verwordt de eventueel noodzakelijke en rationeele bezuiniging dan hoogstens tot een opschuiven naar een meer gunstig financieel moment. Men treedt op deze wijze te veel op het terrein van de persoonlijke appreciatie en ontkomt dan ook niet aan een vertraging der daadwerkelijke versoering.

De momenteele contrôle-taak van den Belastingaccountantsdienst bij de Politie b.v. kost geld. Hoeveel economischer ware het geweest, wanneer men deze kosten had gemaakt om door contrôle dergelijke misbruiken te voorkomen.

Aan een dergelijke door bevoegde accountants uitgeoefende contrôle kan dan tevens een opdracht ter bestudeering van de economie der nog te doene uitgaven uit een oogpunt van bezuinigingspolitiek worden verbonden.

De momenteele bezuinigingen worden hier en in het moederland voor een belangrijk deel gevonden in een stelsellooze vermindering van de inkomsten der ambtenaren. Van de Economy of High Wages schijnt de regeering geen voldoende kennis te dragen.

Mr. Treub zegt terecht in zijn brochure: *De bezuiniging in Indië*:

„Waar de bezoldigingen hooger zijn dan noodig is, moeten zij worden verminderd en voor zoover de duurtetoelagen kunnen worden gemist, moeten zij worden ingetrokken. Dit een en ander spreekt wel van zelf. Maar toch ligt daar de hoofdzaak niet, men begint op die manier de bezuiniging aan het verkeerde eind. Niet in de verlaging der salarissen is de weg tot verbetering van den toestand in de eerste plaats te zoeken, maar in de inkrimping van de diensten en dus in vermindering van het in de laatste jaren veel te veel uitgebreide aantal ambtenaren.”

De versoering is bij het bezuinigingsstreven nagenoeg uitsluitend

tend op den voorgrond gebracht, waarbij zoo goed als geheel uit het oog is verloren, dat hier slechts sprake is van een factor, die alleen tot volkomen ontwikkeling kan komen, wanneer alle aandacht is gewijd aan de andere zijde van het bezuinigingsvraagstuk, waarvan een doeltreffende streng te motiveeren versobering het automatisch gevolg is.

De verwaarloosde zijde is het doorvoeren van het efficiëntie-principe in den Gouvernementsdienst. Een meer economische aanwending der publieke fondsen is noodzakelijk; wanneer de Gouvernements-administratie meer op commerciële leest werd geschoeid zouden de uitgaven met onvoldoend nuttig effect belangrijk worden gereduceerd en een scherpe controle worden geschapen op de aanwending der beschikbare gelden. Een bezuinigingspolitiek heeft eerst dan een blijvende waarde, wanneer de economie der middelen-aanwending wordt opgevoerd tot het peil van een maximale nuttigheid der uitgaven.

Dit is echter alleen mogelijk bij een doordachte, doelbewuste organisatie van alle onderdeelen van den Gouvernementsdienst, die het tot een stelsel maakt om in alle onderdeelen en consequenties een controleerbare middeleneconomie vast te leggen. In dit licht treden de volgende factoren dus het sterkst op den voorgrond n.l.:

- a. de economie van de Staatshuishouding in het algemeen;
- b. het materiaal, dat de opvoering hiervan mogelijk en blijvend maakt.

In verband met punt a zij b.v., mede naar aanleiding van de kwestie van het geven van retourcommissies aan ambtenaren, de aandacht gevestigd op de inkooporganisatie:

Men kan om dergelijke fraudes te voorkomen verschillende controlemiddelen instellen, die echter door de groote decentralisatie van den inkoop veelal onvoldoende zullen zijn en de fraudes slechts in een andere richting zullen leiden.

Er is ten slotte slechts één doeltreffend middel n.l. een *doordachte* centralisatie van den inkoop. Dit principe, hoewel erkend en toegepast, toont veelal de fout, dat men het gebied van doeltreffende aanwending niet voldoende overziet, waardoor het nuttig effect of gering of op den duur zelfs negatief is.

Door het niet erkennen van alle daarmee te bereiken voordeelen ziet men ook de nadeelen over het hoofd, die bij een onvolkomen inzicht automatisch optreden. De voordeelen zijn gauw verloren, waarnaast de nadeelen dan in dubbele mate op den voorgrond treden.

De voordeelen van de concentratie van de inkoopverantwoordelijkheid in één orgaan zijn in het kort de volgende:

- a. standaardiseering, vermindering der te houden voorraden, betrekken van groote partijen.
- b. concentratie van koopkracht, met als gevolg lagere prijzen, contract-en leveringsfaciliteiten.
- c. de ontwikkeling en specialisatie van de inkoopers, met als gevolg lagere prijzen, selectie der aankopen, enz.
- d. een reductie van het aantal personen, die zich met inkoop bezig houden, dus personeelsbezuiniging.
- e. verscherping der controle, daar de controle het geheel gelijktijdig kan overzien, dus uitschakeling van fraudes.

Wil men het bovenstaande bereiken, dan is een technisch en administratief volmaakte organisatie van het inkooporgaan noodzakelijk. Zonder een in alle consequenties overwogen stelsel kan het resultaat op den duur slechts onbevredigend zijn.

Tevens moet daarbij in het oog worden gehouden, dat centralisatie, komende boven een bepaald punt, oponthoud, werkverdubbeling en mogelijk verlies meebrengt. Zooals bij alle ontwerpen van administratieve centralisatie, zoo maakt ook de centralisatie van den inkoop het vormen van aanvullende, correlatieve en samenwerkende organen noodzakelijk.

Wanneer deze onderdeelen niet een volkomen doordacht, soepel geheel vormen, kunnen de nadeelen de voordeelen overtreffen.

Een bruikbare organisatie vereischt dan ook een diepgaande studie van de speciale voorwaarden en invloeden. De mogelijkheid van fraudes moet dan ook worden gezocht in de organisatie-fouten van de Gouvernements-organen.

De historische ontwikkeling zonder permanent organisatorisch toezicht heeft leemten gevormd, die in deze tijden van trachten naar maximale economische aanwending van de middelen, moeten worden aangevuld.

Niet alleen worden groote verliezen geleden door een inefficiënt systeem van inkoop, doch ook in het besluiten tot aanschaffing van goederen worden groote economische fouten gemaakt. Bij alle uitgaven moet het rendement der te brengen kapitaaloffers duidelijk voor oogen staan.

Het gaat toch niet zonder meer om de technische vervolmaking van de verschillende onderdeelen van de Gouvernementsbemoeiing, doch bij ieder uit te voeren werk zal men zich duidelijk het daarvan te verwachten bedrijfs-economisch en sociaal effect voor oogen moeten stellen. Het laatste betreft een principiële beslissing, het eerste daarentegen behoort tot het terrein van economisch beheer.

Aan een goede inkooporganisatie zou een bedrijfs-economische afdeling kunnen worden toegevoegd als gecentraliseerde controle op het commercieel beheer der bedrijven. Door de als regel in hoofdzaak technische leiding der verschillende bedrijven zou dit waarschijnlijk ook ten zeerste op prijs worden gesteld. Zij, die het goede willen, voelen hier wel degelijk het eenzijdige van hun technische opvoeding en zouden, op speciale punten, dankbaar de hulp van een adviseerend bedrijfs-econoom aanvaarden.

Het vorenstaande vormt een van de belangrijkste punten, dat op geen bezuinigingsprogram mag ontbreken. Dit wordt ook schijnbaar wel ingezien: althans iets is in deze richting reeds geëntameerd, maar van een succes schijnt blijkbaar geen sprake te zijn. Dit laatste is niet te verwonderen daar, gezien de bekend geworden feiten, van een doordachte deskundige organisatie geen sprake is geweest.

De oorzaak is gelegen in het feit, dat het Gouvernement waarschijnlijk over te weinig organisatorische krachten beschikt, hetgeen te verklaren is uit de daaraan grootendeels tegengestelde scholing van den gemiddelden ambtenaar. De doorsnee z.g.n. goede uitvoerende ambtenaar is - en moet dit in vele gevallen ook zijn - een uitvoerder en geen kritisch werker. Hij

denkt niet aan het waarom; doet hij dit wel dan stoot hij het hoofd tegen het gangbare historische stelsel. Deze omstandigheid bevordert: onzelfstandigheid, bewustzijnsverenging in een bepaalde richting, en dogmatiek; arbeidsbevrediging en succes ontstaan hier veelal door het stappen in de gereedstaande schoenen van voorgangers, die door hun ouderdom op den hobbeligen weg van den vooruitgang den voet wonden.

De meer zelfstandig denkende werker wil zich steeds een eigen weg banen en staat daarom onbevooroordeeld tegenover de eischen des tijds; voor hem is er geen sprake van een voor zelfbehoud noodzakelijke vijandigheid. Hij ziet datgene, wat was en is, alleen als een hulpmiddel om de gemaakte fouten der praktijk in de toekomst te vermijden. De ambtenaar zal als regel - juist door zijn speciale eigenschappen - goed materiaal vormen voor de uitvoering van een organisatieplan. De opbouw daarvan en de toeziende leiding zal echter aan een organisator moeten worden opgedragen. Immers een ieder kan slechts dat in een zaak zien, wat hij er van weet m.a.w. verstandelijk heeft verwerkt.

Ter verwerkelijking van punt *b* zal het Gouvernement moeten trachten tot een selectie van het haar ter beschikking staande uitvoerende materiaal te geraken.

Het voordeel, dat het Gouvernement van haar ambtenaren-corps trekt, is niet evenredig te vergrooten met het aantal werkuren. Ook hier geldt zoo goed als in het grootbedrijf, de regel dat men niet moet trachten om van den arbeider in den kortst mogelijken tijd de maximale hoeveelheid nuttige energie-aanwending te verkrijgen, maar om een gesteld doel met een minimum verbruik van arbeidsenergie te bereiken. Dit laatste kan alleen worden verkregen, wanneer ieder doel is gebaseerd op een in alle consequenties doordachte en overwogen organisatie.

Alleen de kwalitatieve selectie dus van middelen en uitvoerders zullen een blijvende en billijke bezuiniging kunnen brengen.

Resumeerende kom ik dus tot een tweedeelige conclusie, t.w.

- a. de plaats gehad hebbende fraudes zijn principieel veroorzaakt of bevorderd door onvoldoende controle; het zwaartepunt der verbetering moet liggen in een doelbewuste organisatie der controle.

- b. een effectvolle bezuinigingspolitiek moet niet zijn een besnoeiings- doch een efficiëntie-politiek.

A. E. C. van SAARLOOS

DE TAAK VAN DEN ACCOUNTANT TEN OPZICHTE VAN DE OPNAME VAN DEN GOEDERENVOORRAAD

Het eerste nummer van het Maandblad voor A. en B. bevatte van de hand van den Heer R. A. *Dijker* eene lezenswaardige bijdrage over een belangwekkend onderwerp. Aantrekkelijk geschreven als zij is, wekt zij niettemin den indruk van al te zeer beknopt te zijn gehouden. De lijn schijnt niet ten volle doorgetrokken. Wie 't stuk van achter naar voor overleest, merkt eene onmiskenbare afdaling op, zonder dat daarom bij lezing naar de gebruikelijke methode eene opklimming valt te zien.

Ik neem de vrijheid, aan den geachten schrijver en den lezer

eene aanvulling ter overweging aan te bieden. Het stuk kan daarbij voortreffelijk dienst doen als punt van uitgang eener poging om te geraken tot eene algemeen gangbare — en aannemelijke — opvatting van de verantwoordelijkheid des accountants bij diens controle der jaarrekening.

De Heer *Dijker* is bij 't schrijven aangevangen met eene kernspreuk. Dat voetspoor volgend, kan ik thans zeggen, dat hij geene enkele menschenlijke handeling het zielkundig element ontbreekt, en dat derhalve de beoordeeling, om volledig te zijn, niet uitsluitend langs zakelijken of wetenschappelijken weg kan geschieden.

Men zij gerust: ik zal geen stelsel gaan ontwikkelen, waarbij onderscheid wordt gemaakt tusschen verschillende vormen van te ontdekken bedrog, of daarbij aan de zijde van den controleur mogelijk gepleegde nalatigheid. Wij zijn geene rechters over anderen, en voor ons zelven vragen wij geene toegevendheid.

De Heer *Dijker* doet dat óók niet, maar hij moge mij het maken der opmerking ten goede houden, dat uit zijn stuk niet blijkt wáár hij 't punt kiest alwaar het accoord tusschen uiteenloopende inzichten zou kunnen worden gevonden. Ik voor mij althans houd het er voor, dat de schrijver — om in vergaderingstijl te spreken — geen bepaald voorstel wil maken van zijne stelling, dat zij die van meening mochten zijn, dat controle bij de opneming van den goederenvoorraad tot de taak van den accountant behoort, reeds lang in verzuim mogen worden gesteld, door niet ernstig te bevorderen, dat warenkennis een der meest belangrijke onderdeelen van de opleiding tot accountant is geworden. Laat ons hopen, dat deze nalatigheid altoos moge blijven bestaan, zonder ooit als zoodanig te worden gevoeld. Anders wijs ik aanstonds op nóg een gebrek: dat van aanleering en ontwikkeling der voor een goed recheur van politie noodige eigenschappen. Doch bij voorbaat hoop ik, dat niemand de gedachte zal overnemen en in een wensch omzetten. In vakkringen mag zoomin de denkbeeldige accountant-warenkennis als de hersenschimmige accountant-recheur tot een wezen van vleesch en bloed worden gemaakt, en na een dertig-jarig georganiseerd bestaan van den accountantsstand mag ten aanzien van het publiek verjaring van die fantaisie worden ingeroepen.

Een weinig schuldig aan het postvatten van die voorstelling staan ook wel de oorspronkelijke voormannen in de beweging. Het zij hen vergeven. Ze zijn onze landgenooten en zij konden een toenmaals in Nederland onbekend beroep aldaar niet aanstonds inburgeren. Zij konden zich zelfs niet vestigen zonder aanvoering van redenen, om te betoogen, dat zij in de aanvulling eener leemte kwamen voorzien. En toen werd de ontdekking van fraude wel wat te veel op den voorgrond gesteld. Dat was in twee opzichten verkeerd: de accountant-controleur komt, in de regelmatige uitoefening van zijn beroep, niet binnenstappen om fraude te ontdekken, en de lastgever mag niet denken, dat betaling van het honorarium eene premie insluit van vrijwaring tegen bedrog in elken vorm. Ook in die opvatting bestaan trouwens nog weer grenzen en afstanden, en het driftigst en onbillijkst is wel de combinatie van lastgevers, als hoedanig de belanghebbenden zich gevoelen bij eene onderneming, waarin verliezen zijn geleden in weerwil van accountants-toezicht.

Ziehier eenigermate de opklimming in facsimile geschetst: een employé vergriipt zich, plomp of arglistig, aan de waarden der zaak. Geen sterveling is er, die daarop eenig commentaar maakt, tenzij ten laste van den falsaris. De belangstelling is geringer of grooter, al naarmate van het betrokken bedrag en verdere bijkomstige omstandigheden, doch 't geval is weldra vergeten. Is echter de benadeeling langen tijd voortgezet, dan geraakt de persoon van den bedrieger op den achtergrond, en wordt veel meer de directie wegens hare nalatigheid als schul-